Eduskunnan
valtiovarainvaliokunnan
maatalousjaosto
HE 41/2023 vp

EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MAATALOUSJAOSTOLLE

4H on Suomen suurimpia nuorisojärjestöjä, jonka toiminta on vuosien mittaan uudistunut ja kehittynyt myönteisesti. 4H-nuorisotyö on ennaltaehkäisevää työtä, jonka kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret kuudesta vuodesta aina nuorisolain määrittelemään alle 29 ikävuoteen asti. Käytännön nuorisotyötä toteuttavat 190 suomenkielistä ja 18 ruotsinkielistä paikallisyhdistystä eri puolilla Suomea. 4H toimii sen puolesta, ettei yksikään lapsi tai nuori jäisi syrjään yhteiskunnasta.

4H luo hyvinvointia kaikkialle Suomeen

Suomen tulevaisuutta rakennetaan työn ja yrittäjyyden kautta. Muuttuvassa maailmassa 4H-järjestöllä on tärkeä tehtävä olla mahdollistamassa lasten ja nuorten kasvua aikuisiksi, joilla on kykyä ja halua ansaita toimeentulonsa omalla työllään joko toisen palveluksessa tai itsenäisinä yrittäjinä. 4H-järjestö mahdollistaa osaltaan lasten ja nuorten kasvua ihmisiksi, jotka pystyvät näkemään laajasti muutoksiin sisältyviä mahdollisuuksia ja osaavat hyödyntää niitä oman työuransa rakentamisessa.

4H-nuorisotyö ennaltaehkäisee syrjäytymistä, tuo harrastusmahdollisuuksia myös maaseudulle, edistää nuorten työelämävalmiuksia ja yrittäjyyttä sekä työllistää vuosittain tuhansia nuoria, samalla vastaten nuorten kasvaviin haasteisiin, kuten väkivaltaiseen käytökseen, empaattisuuden puutteeseen, liikkumattomuuteen, yksinäisyyteen ja mielenterveysongelmiin. 4H-nuorisotyö palvelee erinomaisella tavalla nuoren hyvän tulevaisuuden rakentamista. 4H-järjestön paikallisyhdistykset toimivat paikallisesti eri toimijoiden tärkeänä kumppanina, luoden hyvinvointia kaikkialle Suomeen.

4H tukee kasvua työelämään ja yrittäjyyteen

4H-nuorisotyön ydin kiteytyy *Kolme askelta työelämään* -toimintamallissa. Se kertoo siitä, miten 4H-järjestö tukee lapsen ja nuoren kasvua vastuulliseksi ja yritteliääksi kansalaiseksi. Ryhmätoiminnassa (1) opitut tiedot ja taidot luovat pohjan työelämätaitojen kehittymiselle (2), työllistymiselle ja yrittäjyydelle (3), joita 4H on tukemassa ja mahdollistamassa monipuolisten, eri ikäryhmille suunnattujen tuotteidensa ja palveluidensa kautta.

Kestävää kasvua tekemällä oppien

4H-järjestön visio ”Kestävää kasvua tekemällä oppien” kiteyttää 4H:n olemassaolon tarkoituksen ja tavoitteen lapsen ja nuoren näkökulmasta. Kestävä kasvu viestii kestävää elämäntapaa tukevista tiedoista, taidoista ja asenteista, joita lapsi ja nuori 4H-harrastuksessa oppii. Vuonna 2022 4H:n eri toimintamuodoilla tavoitettiin 180 000 lasta ja nuorta.

Kestävä elämäntapa tarkoittaa 4H-järjestössä ruokakasvatusta, nuorten kestävän metsä- ja luontosuhteen rakentumisen tukemista sekä kestäviin valintoihin kannustamista. Tämän lisäksi 4H

painottaa toiminnassaan lasten ja nuorten tarvitsemia tietoja, taitoja ja osaamista, jotka kestävät muuttuvassa maailmassa.

4H:ssa nuoret oppivat kantamaan vastuuta ympäristöstä konkreettisella tavalla. Tästä erinomaisena esimerkkinä toimii yhteistyössä yritysten ja nuorten kanssa toteutettava maatalousmuovin Reilu Teko -kierrätyshanke. Vuonna 2022 hankkeessa kerättiin huikeat yli 728 000 kiloa muovia kiertotalouden periaatteiden mukaisesti hyötykäyttöön.

Yhteistyössä Suomen Metsäsäätiön kanssa 4H mahdollistaa vuosittain yli 25 000 koululaiselle tutustumisen metsäluontoon ja metsäalan ammatteihin. Luonnontuotteiden keruu ja siihen kannustaminen on tärkeä osa 4H-järjestön toteuttamaa yrittäjyyskasvatusta erityisesti Pohjanmaalla, Pohjois-Suomessa ja Uudellamaalla. 4H:n Satosankarit-toiminta ostaa vuosittain merkittävän määrän puolukkaa, mustikkaa, pihlajanmarjoja sekä muita luonnontuotteita edelleen jatkojalostettavaksi. Toiminta jalkautui vuonna 2022 kolmeen eri toimintaan: puolukan ostoon ja välitykseen, marjaretkiin sekä someviestintään nuorille. Marjanostoa toteutti 33 paikallista 4H-yhdistystä syyskuussa ja tuloksena oli lähes 150 000 kiloa puolukkaa marjateollisuuden raaka-aineeksi. Vuonna 2023 Satosankarit-toiminnassa pidettiin välivuosi.

Ilmastonmuutoksen hidastamiseen 4H-järjestö on kehittänyt Taimiteko-toimintamallin. Taimiteko tarkoittaa konkreettista tekoa, jonka niin yksityishenkilö kuin yhteisökin voi tehdä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Taimitekojen tavoitteena on työllistää suomalaisia nuoria sekä lisätä Suomen metsien hiilinieluja istuttamalla taimia alueille, jotka eivät ole aktiivisen metsä- ja maatalouden tai turvetuotannon piirissä. 4H-järjestön tavoitteena on istuttaa 10 000 hehtaaria uutta metsää vuoteen 2030 mennessä.

Vuonna 2019 käynnistyneessä Taimiteko-toiminnassa on istutettu kesän 2023 jälkeen uutta metsää noin 400 hehtaaria ja työllistetty satoja nuoria. Vuonna 2023 istutukset tehtiin pääosin turvetuotannosta poistuneille maa-alueille Sonkajärvellä, Kärsämäellä, Pieksämäellä, Rautavaarassa, Reisjärvellä, Soinissa, Teuvassa, Virroilla, Ähtärissä, Pudasjärvellä, Jämsässä, Kemijärvellä, Utajärvellä ja Hämeenlinnassa. Monelle nuorelle taimien istuttaminen on ensimmäinen kesätyöpaikka.

4H-kerhoissa lapset oppivat monipuolisesti käytännön tietoja ja taitoja koulutetun ohjaajan tuella itse tekemällä. Suosittuja 4H-kerhoja on yhteensä yli 3 400 eri puolilla Suomea. 4H:n organisoimat leirit, kilpailut ja koulujen kanssa tehtävä yhteistyö tarjoavat lisää mahdollisuuksia ryhmässä toimimiseen, oppimiseen ja harrastamiseen. Kansalaisyhteiskunnassa 4H ennaltaehkäisee lasten ja nuorten syrjäytymistä. Harrastustoiminnalla on tässä keskeinen rooli. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen.

4H:n kautta jo yli 13-vuotias voi saada ensimmäisen työkokemuksen ja päästä kokeilemaan yrittäjyyttä ohjatusti. Paikalliset 4H-yhdistykset tarjoavat työtilaisuuksia vuosittain tuhansille nuorelle. Yrittäjyydestä kiinnostunut nuori voi perustaa 4H-yhdistyksen tuella oman 4H-yrityksen. Vuonna 2022 nuorten kiinnostus 4H-yritystoimintaan jatkoi kasvuaan, kun 4H-yrittäjänä toimi 2 050 nuorta.

4H-järjestön erityisenä vahvuutena ovat paikallisissa yhdistyksissä työskentelevät päätoimiset toimihenkilöt. Vakituinen henkilöstö mahdollistaa laajan kerhotoiminnan lisäksi kansalaisjärjestöistä mittavimman työllistämistoiminnan sekä monien paikkakuntien tärkeiden erillishankkeiden toteuttamisen.

4H-järjestö luo vankkaa perustaa lasten ja nuorten hyvinvoinnille Suomessa

Hallituksen uusi ohjelma heijastelee vahvaa sitoutumista lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen. Ohjelmasta välittyy selkeä viesti lapsiperhemyönteisestä politiikasta, joka pyrkii takaamaan tasapuoliset mahdollisuudet kasvuun ja kehitykseen jokaiselle lapselle ja nuorelle. Tämä ohjelma on merkittävä askel kohti vastuullista yhteiskuntaa, jossa jokainen nuori voi menestyä.

Hallitusohjelma on monipuolinen ja kattaa eri tasoisia kirjauksia. Väestöpoliittinen selonteko ja Yhteinen, kukoistava Suomi -tulevaisuustyö osoittavat, että hallitus tarkastelee tulevaisuuden haasteita laajasti ja pitkäjänteisesti. Tällainen kokonaisvaltainen lähestymistapa on ensiarvoisen tärkeä, kun pyritään rakentamaan kestävää ja vastuullista yhteiskuntaa tuleville sukupolville.

4H-järjestöllä on vahva ja laaja-alainen alueellinen verkosto ympäri Suomen. Järjestö toteuttaa paikallisella tasolla erilaisia hankkeita, projekteja ja tapahtumia, jotka vastaavat alueen tarpeisiin ja haasteisiin. 4H-järjestö tekee yhteistyötä kuntien, oppilaitosten ja muiden nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa, mikä edistää alueellista yhteistyötä, nuorten hyvinvointia ja osaamisen vahvistamista.

Erityisesti kunnilla ja 4H-yhdistyksillä on ollut läheinen yhteistyösuhde. Kunnat rahoittavat lasten ja nuorten kerhotoimintaa, koulutuksia, työllistämistä ja yrittäjyyskasvatusta. Usein 4H-yhdistys tuo kuntaan lisäarvoa palvelusopimuksen kautta. 4H-yhdistys voi perustyönsä lisäksi olla täydentämässä kunnallista nuorisotyötä sekä osallistua monipuolisesti myös muuhun kunnan palvelutuotantoon.

4H-järjestöllä on myös pitkä kokemus ja vahva panos yrittäjyyden ja työllistymisen edistämisessä. Järjestö tarjoaa nuorille mahdollisuuksia kokeilla yrittäjyyttä ja kehittää työelämätaitojaan käytännön projekteissa ja toiminnassa. Tällainen tuki on erityisen tärkeää nuorille, jotka tarvitsevat vankkaa perustaa ja käytännön kokemusta työelämään siirtyessään.

Jo nyt tiedetään, että lapset ja nuoret ovat kärsineet erityisen paljon pandemia-ajan poikkeusolosuhteista. Ongelmat ovat kärjistyneet ja seuraukset tulevat näkymään yhteiskunnassa pitkään. Tämän vuoksi nuorisotyön merkitys korostuu entisestään.

4H-järjestö tekee merkittävää ennaltaehkäisevää työtä ja tarjoavat nuorille mahdollisuuksia osallistumiseen, yhteisöllisyyteen, terveisiin elämäntapoihin ja muihin hyvinvointia edistäviin aktiviteetteihin. 4H-toiminta tarjoaa valtiolle ja kunnille edullisen ja monipuolisen vaihtoehdon kaikenikäisten nuorten tilanteen parantamiseen harrastamisen, nuorten työllisyyden ja yrittäjyyden kautta. Rakenteet ja toimintamallit nuorten hyvinvoinnin tukemiseen ovat järjestössä valmiiksi olemassa.

4H-nuorisotyön valtionapua ei tule leikata

4H-järjestön valtionapu on vuonna 2023 yhteensä 4,155 miljoonaa euroa. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan budjettikehyksessä vuodelle 2024 esitetään 4H-toiminnan valtionapua leikattavaksi 850 000 euroa eli 3,3 miljoonaa euroon. Toteutuessaan tämä tarkoittaisi, että 4H-järjestön vuosittaista valtionapua leikattaisiin yli 20 %:lla.

4H-järjestön valtionapuun kaavaillut leikkaukset saattavat lopettaa tärkeän ja kustannustehokkaan lasten ja nuorten harrastus- ja työllistämistoiminnan yli 40 kunnassa. Erityisesti valtionavun leikkaus heikentäisi 4H-toiminnan toimintaedellytyksiä maaseudulla, jossa pienentyvät ikäluokat heikentävät taloudellisia toimintaedellytyksiä mm. jäsenmaksutuottojen laskun vuoksi.

Leikkaus veisi harrastuksen liki 10 000 lapselta ja työpaikan yli 1 600 nuorelta

Valtiovarainministeriön esityksen toteutuminen olisi käytännön 4H-nuorisotyön kannalta äärimmäisen dramaattinen. Jos yli 20 % leikkaus tehtäisiin toimintaan, niin pelkästään 4H-järjestön mahdollistama nuorten yrittäjä- ja palkkatulo tippuisi yli 1 600 000 euroa. Työllistettyjen nuorten ja 4H-yrittäjien määrä tippuisi yli 1 600 nuorella. 4H-kerhojen määrä tippuisi yli 700 kerholla, mikä lopettaisi hyödyllisen ja edullisen harrastustoiminnan liki 10 000 lapselta. Koululaisten metsäpäivä jäisi toteutumatta yli 5 000 koululaiselta. Ajokortti työelämään -kurssia jäisi ilman yli 1 900 yhdeksäsluokkaista.

THL:n ja Sitran tekemien tutkimusten perusteella peruskoulun varaan jäävät aiheuttavat julkishallinnolle elinaikanaan keskimäärin jopa 370 000 euron lisäkustannukset verrattuna koulutuksen hankkiviin. 4H-järjestön tekemä työ tukee erityisesti peruskoulun päättävien nuorten siirtymistä toiselle asteelle muun muassa Ysit töihin -toimintamallin avulla. Tämän lisäksi on tärkeä tiedostaa, että 4H-järjestö mahdollisti vuonna 2022 nuorille yli 7 500 000 euron palkka- ja yrittäjätulon eli yksi euro valtionapua loi 4H-toiminnan kautta yli 1,8 euroa tuloja nuorille.

4H-järjestön rahaliikenne on yli 29 miljoonaa euroa vuodessa, mistä valtionavun osuus on varsin rajallinen. Valtionavulla on kuitenkin ratkaiseva vipuvaikutus 4H-nuorisotyöhön. Se toimii eräänlaisena siemenrahana, jonka avulla voidaan organisoida vaikuttavaa työtä eri puolilla Suomea ja edesauttaa nuorten työllistämistä sekä yritystoimintaa.

4H-nuorisotyötä tehdään kattavasti joko täydentämällä kunnallista nuorisotyötä tai pienemmissä kunnissa hoitamalla se kokonaan. Viime vuosina 4H-yhdistykset ovat tehneet ostopalvelusopimuksia kuntien kanssa erilaisten nuorisopalveluiden tuottamisesta. Näitä ovat olleet esimerkiksi haja-asutusalueiden kerhotoiminta, iltapäivätoiminta, nuorten kesätyöllistäminen ym. Tämä on ollut mahdollista yhdistyksissä olevan palkatun työvoiman turvin. Tästä syystä 4H-toiminta on oleellinen tuki ja vahvistus heikossa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien nuorisotyön toteuttamiseen.

Maailmantalouden näkymät ovat synkentyneet Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan, nopean inflaation sekä energiakriisin takia. Erityisesti pelkkä inflaatio on nostanut eri kustannuksia vuonna 2023 jopa 8 %.

Kuntien taloudellinen tilanne on vaikea, ja säästötavoitteita on asetettu myös nuorisotoimen määrärahoihin. Tämä aiheuttaa myös paikallisille 4H-yhdistyksille erittäin haastavan taloustilanteen. Maa- ja metsätalousministeriön kautta tulevan valtionavun leikkaus niukentaisi 4H-järjestön tulevia resursseja entisestään. Perusrahoituksen olemassaolo muodostaa sen perustan, jonka avulla nuorisotyöhön ja neuvontaan käytettävät aineelliset ja henkiset panokset kyetään moninkertaistamaan.

Tässä haasteellisessa tilanteessa 4H-nuorisotyön voimavarat on jo nyt viritetty äärimmilleen. Mahdollinen valtionavustuksen supistus aiheuttaisi toiminnalle kohtalokkaita seurauksia muun muassa siten, että 4H-nuorisotyö loppuisi joillakin alueilla, joilla se on ollut ainoa järjestetyn harrastustoiminnan muoto. Säilyttämällä paikallinen toiminta pystytään jatkossakin turvaamaan monipuolinen nuorisotyö kattavasti muuttuvassa kuntakentässä.

Suomen 4H-liitto
Karjalankatu 2 A, 00520 Helsinki
Y-tunnus: 0202342-5
4h.fi

Edellä olevan perusteella Suomen 4H-liitto esittää, että eduskunta ottaa valtion vuoden 2023 talousarvioon momentille 30.10.55 lisäyksenä 950 000 euroa valtionapuna 4H-toimintaan.

Helsingissä 13. päivänä lokakuuta 2023

SUOMEN 4H-LIITTO RY

Tomi Alakoski
Toimitusjohtaja

Suomen 4H-liitto
Karjalankatu 2 A, 00520 Helsinki
Y-tunnus: 0202342-5
4h.fi